

1

Sonja istub autos ja tal on sõnaraamat kaasas. See on raske ja lebab tagaistmel kotis. Ta tõlgib parajasti Gösta Svenssoni viimast krimkat ja selle autori tase hakkas juba eelmises raamatus ära vajuma. Sonja mõtles: praegu on mul raha, otsis netist autokoole ja pani end kirja Folke autokooli Frederiksbergis. Teoriaklass on väike ja sinine ning seal on vana suitsu ja riietusruumi lõhn, aga teoriaga läks kõik libedalt. Peale Folke oli seal ainult üks Sonja vanune inimene – see mees oli joo-
bes juhtimisega vahele jäänud ja hoidis omaette. Muidu istusid Sonja ümber puha noored, kelle seas ta silma torkas, ja esmaabikursusel kasutas instruktor teda õppevahendina. Ta osutas sellele kohale Sonja kaelal, kust õhk enam läbi ei käinud, nagu nad pidid ette kujutama. Ta tegi Sonjale Heimliche võtte, tema sõrmed puudutasid Sonja nägu, pluusikaelust ja käsivarsi. Mingil hetkel võttis ta Sonjal kõrist kinni, aga see ei olnud veel kõige hullem. Kõige hullem oli siis, kui nad pidid ise harjutusi tegema. Oli alandav lasta ennast kaheksateistaastasel poisil

poolkülili keerata. Pealegi hakkas tal selles asendis pea ringi käima, aga seda ei tohtinud keegi märgata. „Sa oled võitleja,“ on ema alati öelnud, ja Sonja ongi võitleja: ta ei anna alla. Peaks alla andma, aga ei anna, „ja siis teete kolmkümmend korda tugevasti südamemassaaži ja kontrollite, kas hingamine on taastunud,“ ütles esmaabiinstruktor.

Lõppude lõpuks ongi hingamine see, mis loeb, mõtleb Sonja, ja teooriaeksami tegi ta ära. Temale valmistab alati raskusi praktika, nii et nüüd istub ta autos. Tore, et ta on nii kaugel jõudnud, kuigi sellest ei piisa: ta tahab olla ka hea, vilunud juht. Sonja õde Kate ja õemes Frank said juhiloa kaheksakümnendatel. Kodukülas Ballingis harrastati rehvide kärsatamist ja põllurallit ja tuunitud pikapiga kimamist. Kõik need õnnetused, mida Kate täiskasvanuna kardab, tegi ta teismelisena omal nahal läbi. Ta sõitis pukseeritavate autoromudega jänest, oli külapidude *femme fatale* ning rahvamajade ja võimlemisvõistluste keskpunkt. Sonja ei imestaks, kui selguks, et Kate on ka purjuspäi autoga koju hiilinud. Ballingis hiilivad autod kirikutagust teed mööda, ja Sonja auto hiilib samuti, aga ainult sellepärast, et ta ei oska hästi sõita. Autost kui mehhanismist on raske aru saada ja sõiduõppega on olnud palju probleeme. Kõige suurem probleem istub praegu Sonja kõrval autos. Tema nimi on Jytte ja tema suitsu järele teooriaklass haisebki. Autokool on sigaretisuitsust läbi imbunud ja suurem osa sellest suitsust on Jytte kopsudest läbi käinud. Kui Sonja tuleb, istub Jytte Folke kabinetis, passib Facebookis või vaatab õpilaste terviseandmeid. „Arst ei andnud sellele hobuse-

sabaga Melaniele tõendit,“ hõikab ta lävel seisvale Sonjale. „Kas sa teadsid, et ta on närvihaige?“

Sonja ei teadnud, ja ka temale ei tahtnud arst tõendit anda. Viga on kõrvades. Selle on Sonja emalt pärinud; nad ei suuda mõnes asendis tasakaalu hoida. Ta arvas pikka aega, et on sellest pääsenud, aga siis see tuli – asendipearinglus. Seda nimetatakse healoomuliseks paroksüsmaalseks asendivertiigoks, aga see on Sonja kodukandi jaoks nagu hiina keel. Ja pealegi on see tal kontrolli all. See ei takista teda ühegi tegevuse juures ja nüüd istubki ta autos. Tagaistmel on tal Gösta ja kõrval istub Jytte.

Kuna Jyttel on vaja alatasa südant puistata, ei ole tal aega õpetada Sonjat käiku vahetama. Sonja on Jyttelt kuus kuud sõidutunde võtnud, aga maadleb ikka veel käikudega. Jytte näeb võimalust sekkuda ja vahetab ise tema eest käiku, sest siis ei pea vahetama teemat: poeg abiellub, lapselapsele tahtakse mingi jube nimi panna, minia käib rumalasti riides ja vennanaise ema uue mehe õde suri hiljuti.

„Tailased ei oska autot juhtida.“

Sonja ja Jytte peatuvad ühel Frederiksbergi ristmikul. Viimase sigareti suits on autosse kaasa tulnud. Nüüd seguneb see Sonja higi lõhnaga. Sonja näitab suunda paremale, Jyttel on käsi käigukangil ja Sonja vaatab, ega jalgrattureid ei tule.

„Selle tüdruku nimi, keda ma praegu õpetan, on Pakpao. Pakpao? ROHELINE TULI! TEINE KÄIK, TEINE KÄIK, RATTUR!“

Jytte paneb teise käigu sisse ja Sonja põikab ratturist mööda.

„Ja ta on abielus ühe vana jääraga, kes on seitsekümmend viis. See mees käis meil kontoris ja oli oma arust jube tähtis.“

Auto on jõudnud tükk maad kesklinna poole, liiklus on hõre, nii et Jytte võib panna sisse neljanda käigu. Ta teeb seda ise ja osutab siis delikatessipoele:

„Nad teevad seal head sülti ja peekoniga maksavormi ja viinereid. Ma armastan jõule, mul ei saa neist kunagi isu täis. Sina armastad ju ka jõule, eks?“

Praegu on augusti algus, ja Sonjale ei meeldi jõulud. Jõulud tähendavad Kate'i ostunimekirju ja aja tagasikerimist, et kriime siluda, aga ta noogutab siiski Jyttele vastuseks. Ta tahab Jyttega hästi läbi saada, kuna sisuliselt juhib autot ju Jytte. Tegelikult on tal Jytte suhtes ka väike nõrkus, sest Jytte on rääkinud, et ta on pärit Djurslandist. Väikesest külast Nimtofte kandis. Jytte isa pidas kohalikku söödaladu ja see asus otse koolimaja vastas, nii et Jytte sai vahetunni ajal koju sööma lipata. Ta asus Kopenhaagenisse elama kahekümneaastaselt. Kohaliku konstaabli nooremal vennal oli Hvidovres üks vaba tuba. Konstaabli vend töötas ise ka politseis ja Jyttele on mundrimehed alati meeldinud. Nüüd elab Jytte Solrødis, sisemaa pool, aga tol ajal käis ta muudkui tantsimas, et Taani põllumajanduse lõhna küljest ära tuulutada.

Sonja on öelnud, et tal on raske aru saada, et Jytte on Jüütiimaalt pärit. Kõnepruugi järgi ei saa küll aru, ja Jytte jutust on üleüldse raske aru saada. „Paremale“ on „parm“, „vasakule“ on

„vask“, ja see ei ole murre. Nii saab Jytte võimalikult kiiresti juhiseid anda, ilma et peaks teemat vahetama.

„Sinus ei ole küll enam kuigi palju jüüti,“ ütleb Sonja.

„Kui sa vaid kuuleks – parm –, kuidas ma oma õega räägin, kui me helistame. ROHELINE NOOL, ROHELINE NOOL, PÖÖRA, KURAT, RATTUR!“

Sonja pöörab paremale ja mõtleb, et ei tea, kuidas tema kõnemaneeer Kate'iga rääkides tundub. Aga tema ja Kate ei helista teineteisele enam peaaegu üldse, ja nüüd hakkavad nad Vesterbro linnaossa jõudma. Ees ootab Istedgade liikluse mädasoo ja Jytte räägib, et talle meeldivad kolmnurksed Rootsiaadvendituled akendel. Ja jõulukuusel peab olema hõbedane kard, aga minia arvab teisiti. Tema kuusel võivad olla ainult valged ehted ja sellest ei saa Jytte aru, samamoodi nagu ta ei saa aru, miks Folke võtab autokooli vastu nii palju võõramaalasi.

„Nad võiks ju oma autokoolides käia,“ ütleb Jytte. „Nad ei saa mu jutust aru. Nendega on – vask – eluohulik ringi sõita.“

Sonja mõtleb Djurslandi söödalao peale. Ballingis oli ka selline ladu. Teisel pool teed asus Dagli'Brugsen, mida kutsuti müüja järgi Dawli-Aageks. Nüüd ei ole Ballingis poodi, lihakarni ega postkontorit. Põllupidajad on üksteist välja söönud, nii et nüüd on neid järel ainult kaks ja nad on kõik külasse ja sealt välja kulgenud piimaveoteed, jutumooride kohvikäimise rajad ja tavalised auklikud põlluteed kinni pannud. Balling paikneb eraldatud tsivilisatsioonina keset ülemõodulist maisipõldu, aga põllutagune nõmm on tõhusast tootmisest pääsenud. Seal on laululuiged, ja kuigi põllumajandusega ei

tegele enam peaaegu keegi, on maaköögid endiselt suured. Väikese söökla suurused. Ühes otsas on pikk lamineeritud laud kunagisele tööväele ja akna all uued köögikapid. Kui töölised sööma tulid, oli alati vaja end pingil koomale tõmmata, ja samamoodi on Jytte Djurslandis laua ääres istunud ja jalgu kõlgutanud. On suur vahetund, ta on koju sööma lipanud ja tema jalad ei ulatu põrandani. Tal on jalas punased sokid ja seljas šotiruuduline seelik. Ema on pannud lauale saiaviilu. Sai on ema enda küpsetatud; see on kuiv ja Jytte määrab viilule margariini. Siis võtab ta pruuni suhkru paki. See krigiseb. Suhkrut on vahva margariini sisse vajutada. Ta viidab sellega tüki aega. Pärast kuulab ta, kuidas pruun suhkur suus edasi krigiseb. See lahustub süljes ja sülg muutub magusaks nagu siirup. Varsti heliseb koolikell. Kui kell heliseb, hüüab ema, et ta jääb tundi hiljaks. Jytte peab üle maantee jooksma ja tema jalad liiguvad nagu trummipulgad.

„PIDURDA, KURAT! SEBRAT EI NÄE VÕI, RAISK?“

Jytte on vajutanud pidurile ja pannud sisse esimese käigu. Nad seisavad paigal ja vaatavad kohkunud meest, kellel on seljas tuulejope.

„Sa pead inimesed läbi laskma!“ ütleb Jytte.

„Ma tean,“ vastab Sonja.

„Sedamoodi küll ei paista!“ ütleb Jytte ja tõstab jala sidurilt, esimene käik, teine käik.

Jytte mobiiltelefon heliseb. Nad mööduvad Vesterbrogadest, kolmas käik. Jytte mees on hommikupoolikul töölt vaba ega leia telekapulti.

„SEE ON KORVIS. JAH, KORVIS. SELLES KORVIS, KUS ON (parm, suund, suund sisse, kurat, vask, aeglaselt, AEGLASELT!) vist searibi.“

Nad sõidavad mööda Istedgadet läikivate jalgrataste parvedes. Sonjal on silme ees udu, ta saab vaevu hingata, aga Enghavevej ristmikul saab ta vasakpöördega peaaegu iseseisvalt hakkama. Jytte ei räägi enam oma mehega, aga on avastanud minia saadetud piltsõnumi. Pildil on Jytte lapselaps ristimiskleidis, Jytte hääл muutub venivaks, ta tahab näidata pilti ka Sonjale, aga Sonja vaataks parema meelega hiljem, kui tohib, ja siis paneb Jytte telefoni armatuurlauale.

Autos on raske piire kehtestada. Õpilane peab sõiduõpetajale alluma, ja ükskord sundis Jytte teda vorstikärust mööda sõitma. Nad sõitsid muidu rahulikult ringi, aga jõudsid siis kohta, kus oli keset teed ohutussaar. Ohutussaar ja vorstikäru. Sonja ei tohtinud mööda sõita, aga tema taga läksid inimesed kärsituks ja andsid signaali. „Sõida, kurat, mine mööda!“ karjus Jytte, ja siis keeras Sonja vastassuunavööndisse, sõitis kärust mööda ja pööras siis nii kähku oma sõidurajale tagasi, et oleks vorstimüüja äärepealt alla ajanud. Too kõndis ju käru ees ja vedas seda. „Nüüd oleks sa peaaegu inimese tapnud,“ ütles Jytte siis.

See häbi on Sonjal siamaani kehas. Häbi ja hirm inimest tappa, ja nüüd lähenevad nad Vigerslev Alléle. See viib Vestre Kirkegårdist mööda ja Jytte otsustab, et nad keeravad nurga taha ja teevad täisringi ümber kalmistu.

„Mulle meeldib Vestre Kirkegård,“ proovib Sonja vestlust arendada. „Teises otsas on üks kabel, mille aknad on vineeriga kinni löödud. See ei ole vist enam kasutusel. Ja seal on ka kõverate paplitega allee. Ja väike tiik. Mulle meeldib seal teki peal pikutada ja lugeda.“

Jytte meelest sobib lugeda ainult puhkuse ajal ja kalmistud on mõeldud surnutele. Paljud Jytte sugulased on surnud. Mõni on liikluses surma saanud, mõni surnud vähki ja mõnel on juhtunud tööõnnetus. Jytte ema elab veel, aga õel on KOK, ja nüüd peab Sonja pöörama. Ta peab pöörama vasakule. Peegel, õlg, suund, sidur alla. Jytte paneb teise käigu sisse, aga Sonja valib ise pöörderaja, see ei ole muide kerge, kui neid nii palju on. Fooris põleb punane tuli, esimene käik on sees, nad seisavad ja ootavad. Parempoolsel rajal seisab kaubik. Seisab ja annab gaasi.

„Murjanid,“ ütleb Jytte kaubikule osutades.

Sonja vaatab foori. Nüüd tuleb roheline tuli. Ta hakkab liikuma. Kaubik hakkab samuti liikuma ja keerab siis Sonjale ette. Parevalt pöörderajalt ei tohi vasakule pöörata. Sonja teab seda väga hästi ja Jytte teab ka. Tal on juba aken lahti ja käsi aknast väljas, keskmine sõrm püsti, ja teine käsi liigub roolil signaalinupu poole. Jytte näitab näppu ja annab signaali ja nad seisavad rohelise tulega ristmikul. Ka kaubik seisab ristmikul ja selle aken keeratakse alla.

„KALTSUPEAD!“ karjub Jytte.

„*FUCKING LITS!*“ karjub kaubik.

Sonja mõtleb kalmistul puhkavatele surnud peaministritele. Sinna on nii hea tekiga minna. Ta lesib seal ja vaatab

Hans Hedtofti, pardid prääksuvad ja suure kabeli katus särab päikese käes. See meenutab taevariigi Jeruusalemma või väikest tükikest kauget Taanimaad. Autohääled on väga kaugel. Jugapuu ja pukspuu lõhnavad ja on peaaegu selline tunne, nagu poleks ümberringi midagi. Teoreetiliselt võiks vabalt mööda jalutada mõni hirv, ja Sonja on ostnud kohvi kõrvale küpsise, ja ta on varastanud võsast luuderohu. Surnud ei lärma ja hea õnne korral liugleb pea kohal mõni röövlind. Siis lamab ta seal ja pääseb ära.